

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 16 april 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition (nr 131) till riksdagen angående företagande av laga skiften enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län samt i ärendet väckta motioner.

(2:a avd.)

I sammanhang med de i årets statsverksproposition under nionde huvudtiteln, punkt 133, upptagna frågorna om understöd av jorddelningsväsendet m. m. har föredragande departementschefen berört frågan om beredande av medel till skiften enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län. Vid förrättning enligt denna lag skulle kostnaden till förrättningsmän, lösen av kartor och handlingar samt kostnad för väganläggningar, som av skiftet föranletts, ävensom för utflyttning, som prövats bereda förmånligare ägoanordning, gäldas av allmänna medel. I fråga om storleken av det härför erforderliga beloppet och sättet för medlens beredande framhöll departementschefen, att då den i lagen för ingivande av ansökning om laga skifte stadgade tidpunkten gått till ända först den 31 sistlidna december, det icke låtit sig göra att fixera beloppet inom tiden för avfattandet av 1926 års statsverksproposition. Såväl med hänsyn härtill som ock till att för ifrågavarande ändamål lämpligen torde kunna tagas i anspråk den behållning — uppgående till i runt tal 80,000 kronor — vilken uppkommit å det å 1920 och 1921 års riksstat anvisade anslaget till åtgärder för skifteslagstiftning i Kopparbergs län (se prop. 1921: 205), syntes något belopp för ändamålet ej behöva upptagas i riksstaten för nästkommande budgetår. Riksdagens medgivande till den sålunda ifrågasatta ändrade medelsdispositionen syntes böra inhämtas genom särskild proposition, om vars avlåtande beslut kunde fattas sedan utredningen om de ingivna ansökningarna föreläge färdig.

I en den 12 februari dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 131, har därefter Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för jordbruksärenden föreslagit riksdagen medgiva

att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet anförts,

ett antal av högst 12 laga skiften må verkställas enligt lagen den 30 april 1925 (nr 102) rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län, samt

att det belopp, som vid utgången av budgetåret 1925—1926 må kvarstå å reservationsanslaget till åtgärder för skifteslagsindelning i vissa delar av Kopparbergs län, må användas till bestridande av de kostnader för dessa skiften, som jämlikt sagda lag skola gäldas av allmänna medel.

Motioner.

I sammanhang härmed har utskottet behandlat två i anledning av förenämnda proposition väckta likalydande motioner, nämligen nr 278 i första kammaren av herr *Pers m. fl.* samt nr 406 i andra kammaren av herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen med bifall i övrigt till vad Kungl. Maj:t i propositionen nr 131 föreslagit måtte medgiva, att ett antal av högst 20 laga skiften må verkställas enligt lagen den 30 april 1925 rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län.

1925 års lag.

Med förenämnda lag den 30 april 1925 avsågs huvudsakligen att genom anordnande på statens bekostnad av ett mindre antal försöks- eller provskiften i olika delar av Kopparbergs län vinna erfarenhet om vilka regler för framtiden böra vinna tillämpning med avseende å laga skiften till rubbning av inom ifrågavarande delar av länet verkställda storskiften. Samtidigt räknades med att genom dessa försöksskiften — vilka äro avsedda att utgöra för framtiden bestående jorddelningar med samma verkan som laga skifte eljest tillkommer — kunna på ett åskådligt sätt klargöra för befolkningen, huru väsentligt fördelarna av ett laga skifte, som anpassats efter förhållandena i det särskilda fallet, överväga med sådant skifte förenade olägenheter, och såmedelst även i viss mån stimulera intresset för laga skiftens genomförande.

Beträffande den omfattning, i vilken ifrågavarande försöksskiften borde äga rum, uttalade chefen för justitiedepartementet i den till förlidet års riksdag i ämnet avlåtna propositionen, nr 21, bland annat, att det icke syntes nödvändigt, att ett större antal skiften komme till införande utan att det vore tillfyllest, att ett eller annat skifte i olika trakter verkställdes. Vid bestämmandet av antalet skiften syntes i första hand vara av betydelse, huru många ansökningar om skifte, som inkommit. Vidare syntes det böra få betydelse, inom vilka delar av länet de skifteslag voro belägna, som avsåges i de gjorda ansökningarna. Det borde nämligen tillses, att skiftesområdena uttagas så, att icke mera än ett skifte komme till utförande inom varje trakt, och vidare måste den fordran uppställas, att de ifrågavarande skiftena komme till utförande inom områden, som kunde anses lämpliga för provskiften.

Ansökningar om laga skiften enligt berörda lag hava ingivits från delägare i 38 skifteslag.

Över dessa ansökningar har justitierådet Berglöf i egenskap av ledare av Dalautredningen avgivit utlåtande, varuti hemställts, att Kungl. Maj:t vid avlåtande till riksdagen av proposition i ämnet måtte utgå ifrån, att samtliga omnämnda ansökningar om skifte — sammanförda till 25 skifteslag — skulle kunna beviljas enligt lagen den 30 april 1925; justitierådet Berglöf har därvid — under framhållande, att det oväntat stora antalet ansökningar syntes giva vid handen, att en glädjande omsvängning skett i den uppfattning i frågan, som förut kommit till synes i Dalarna — bland annat anfört, att det vid ansökningarnas bedömande syntes riktigast att ej alltför rigoröst fasthålla vid de för 1925 års riksdag framlagda riktlinjerna för verksamhetens omfattning, vilka avsågo en traktvis skeende fördelning av skiftena. Då nämligen bland de inkomna skiftesansökningarna åtskilliga avsågo ett flertal skifteslag inom samma socken (t. ex. 11 i Mora, 9 i Sollerö och 7 i Järna), skulle detta kunna leda till, att ett flertal av dessa skifteslag komme att ställas utanför lagens tillämpning och därmed de förväntningar svikas, som kommit till uttryck genom desamma. Enligt justitierådet Berglöfs uppfattning kunde man i så fall befara, att den omsvängning i stämningen och det förtroende till det fortsatta arbetet i jordfrågan, varom det stora antalet ansökningar bure vittne, komme att slutligen resultera i ett återfall till den ståndpunkt, man gjort sig all möda att bortarbeta.

Lantmäteristyrelsens utlåtande går i samma riktning som justitierådet Berglöfs.

Departementschefen har beträffande omfattningen av den föreslagna skiftesverksamheten till en början anfört, att enligt de riktlinjer, som förelagts 1925 års riksdag, det syntes ligga närmast till hands att i genomsnitt räkna med ett skifte inom varje av de 11 socknar, från vilka ansökningar inkommit. Ehuru departementschefen till fullo behjärtade de synpunkter, som framhållits av justitierådet Berglöf, måste departementschefen dock hysa synnerligen starka betänkligheter mot beviljande av laga skiften i den utsträckning, som av justitierådet Berglöf ifrågasatts. Främst vore måhända, enligt departementschefens mening, att beakta att, då fråga vore om provskiften, vilka skulle lämna erfarenheter för en blivande lagstiftning, man måste se till, att de ej igångsattes i sådan omfattning, att erforderlig personal saknades för deras skyndsamma bedrivande och därigenom hela ändamålet med deras företagande förfelades. Men härtill komme nödvändigheten av att hålla skiftesverksamheten inom en måttlig kostnadsram. Vid övervägande av olika synpunkter hade departementschefen stannat vid, att antalet skiften borde beräknas till omkring 12. På så sätt skulle skiftena kunna — i överensstämmelse med 1925 års riktlinjer — fördelas så, att ett skifte komme till utförande inom varje socken, dock med undantag för Sollerö socken,

Inkomna ansökningar om skiften samt däröver avgivna utlåtanden.

Departementschefen.

vilken med hänsyn till omfattning och kostnader ej borde ifrågakomma och där, enligt vad lantmäteristyrelsen anfört, utsikt till ernående av vederbörlig majoritet icke syntes förefinnas; därjämte skulle inom vardera av socknarna Mora och Järna kunna verkställas ytterligare ett skifte. Uteslutet skulle — vid en sådan beräkning — ej heller vara, att antalet skiften inom sistnämnda två socknar kunde än vidare ökas, i den mån det kunde visa sig, att inom annan socken ej stode att ernå den bestämda majoriteten för skiftens verkställande.

Beträffande kostnaderna för skiftesverksamhetens bedrivande i den omfattning, som sålunda förordats, har departementschefen anfört, att man vid desammas beräkning mötte synnerligen stora svårigheter. Med utgångspunkt från den av Dalautredningen beträffande lantmäterikostnaderna för samtliga sökta skiften beräknade kostnaden, 661,000 kronor, hade emellertid samma kostnader för den av departementschefen förordade skiftesverksamheten beräknats till 246,000 kronor. Med hänsyn till tillämpligheten å ifrågavarande skiftesverksamhet av 1920 års riksdags medgivande att av anslaget till jordavsöndringar och ägostyckningar finge utgå vissa förrättningskostnader, borde emellertid den kostnad, som direkt hänförde sig till de särskilda bestämmelserna rörande statsbidrag till ifrågavarande skiften, beräknas till 103,000 kronor. Beträffande kostnaderna för utflyttningar och väganläggningar, för vilka ändamål medel icke erfordrades under nämnda budgetår, vore det icke möjligt att nu göra en någorlunda exakt beräkning. Till bestridande av lantmäterikostnader måste medel finnas tillgängliga redan under budgetåret 1926—1927 och syntes departementschefen härför, på sätt redan i statsverkspropositionen anförts, lämpligen böra tagas i anspråk förut omförmälda behållning — uppgående för närvarande till 82,131 kronor 62 öre — som uppkommit å det å 1920 och 1921 års riksstat anvisade reservationsanslaget till åtgärder för skiftesindelning i vissa delar av Kopparbergs län, vilken behållning, sedan kommissionen för Dalarnas indelning i skifteslag numera definitivt upphört, icke kunde komma till användning för därmed avsett ändamål.

Utskottet.

De skäl, som anförts för anordnande av provskiften i större antal, finner utskottet visserligen vara i ock för sig beaktansvärda, men med hänsyn till de betänkligheter häremot från praktiska och ekonomiska synpunkter, som departementschefen framhållit, har icke heller utskottet ansett tillrådligt att frångå de för 1925 års riksdag framlagda riktlinjerna rörande ifrågavarande skiftesverksamhets omfattning. Utskottet har därför ansett sig böra följa Kungl. Maj:ts förslag.

Förevarande proposition har icke heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med avslag å motionerna I: 278 och II: 406 måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 131.

Stockholm den 16 april 1926.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 39.
